

Назва ТВП: Дразбітка-Свіна

© Козулин

Код: BY029

Геаграфічныя каардынаты: 55°35' N 29°25' E

Адміністрацыйная прыналежнасць: Віцебская вобласць: Полацкі раён

Плошча: 9483 га

Крытэрыі: A1, B2

Нацыянальны прыродаахоўны статус: не мае

Міжнародны прыродаахоўны статус: ТВП міжнароднай значнасці

Агульнае апісанне:

Тэрыторыя прадстаўляе сабой адзіны леса-балотны масіў, у якім сустракаюцца ўсе асноўныя тыпы прыродных супольніцтваў, характэрных для Беларускага Паазер'я. У арніталагічных адносінах яна ўяўляе каштоўнасць як натуральны рэзерват рэдкіх відаў, занесеных ў Чырвоную Кнігу Рэспублікі Беларусь і маючых міжнародны ахоўны статус. З прыродаахоўнага пункту гледжання найбольшы інтарэс выклікае масіў нізінных балот, які цягнецца ўздоўж рэчышча ракі Дразбітка. Практычна ўсе балоты такога тыпу ў рэгіёне былі асушаны ў сярэдзіне дваццатага стагоддзя. Тут пераважаюць адкрытыя асаковыя і маннікавыя асацыяцыі. На поўдні да ўгоддзя прымыкае рэспубліканскі ландшафтны заказнік «Казьянскі», які мае статус ТВП.

Рэльеф мазаічны: з мацерыковымі дзюнамі, камамі, озавымі градамі і шматлікімі азёрамі, звязанымі між сабой вялікай колькасцю рэк, ручаёў і пратокаў. Па структуры расліннага покрыву тэрыторыя з'яўляецца пераважна лясной. Пераважаюць сасновыя, яловыя і дробналісцевыя (асінавыя, чорнаальховыя, шэраальховыя, барадаўчатабярэзавыя і пушыстабярэзавыя) лясы.

Самае буйное возера ўгоддзя – Балныра (плошча 2,7 км²) – праточнае, дыстрофнага тыпу, з глыбінямі да 4 м, моцна зарастае вадзяной і прыбярэжнай расліннацю. Возера забяспечвае асноўныя рэкі ўгоддзя – Дразбітку і Свіну. З ракой Свіна возера злучана каналам, пабудова якога ў канцы 1980-х гадоў прывяла да значнага зніжэння як узроўню самога возера, так і ўзроўню грунтовых вод на суседніх тэрыторыях.

Угоддзе моцна забалочана. Балоты прадстаўлены ўсімі трыма тыпамі, гразкія, большую частку года залітыя вадой, цяжкапраходныя. Пераважаюць пераходны і нізінны тыпы балот, якія ў асноўным і вызначаюць гідралагічны рэжым угоддзя.

Флора ўгоддзя з'яўляецца тыповай для поўначы Беларусі. Увогуле тут пераважаюць барэальныя фларыстычныя элементы.

На сучасным этапе асноўнай формай выкарысання гэтай тэрыторыі з'яўляецца вядзенне лясной гаспадаркі. У сувязі з тым, што мясцовасць моцна забалочана, а дарожная сетка амаль адсутнічае, высечка лесу тут вядзецца толькі на сухіх узвышшах.

Лясы і балоты ўгоддзя выкарыстоўваюцца для палявання, а шматлікія азёры – для прамысловага і аматарскага рыбалоўства. Мясцовае насельніцтва збірае тут грыбы і ягады, лекавыя расліны.

Асноўныя біятопы:

Балоты верхавыя – 45%, лясы – 45%, азёры – 5%, іншыя землі – 5 %.

Птушкі:

Усяго на тэрыторыі патэнцыяльнай ТВП вызначана 13 відаў птушак, занесеных у Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь – вялікі бугай *Botaurus stellaris*, чорны бусел *Ciconia nigra*, скапа *Pandion haliaetus*, арлан-белахвост *Haliaeetus albicilla*, малы арлец *Aquila pomarina*, арол-маркут *Aquila chrysaetos*, пардва *Lagopus lagopus*, шэры журавель *Grus grus*, пугач *Bubo bubo*, балотная сава *Asio flammeus*, жоўтагаловы дзяцел *Picoides tridactylus*, сярэдні *Numenius phaeopus* і вялікі *Numenius arquata* кулёны.

Іншыя групы жывел:

Спалучэнне адкрытых прастораў, лісцёвых і хвойных маладнякоў, балот рознага тыпу і цяжкадаступных град па балотах вызначае багаты фауністычны склад гэтай тэрыторыі. З капытных тут найбольш шматлікая казуля *Capreolus capreolus*, звычайныя лось *Alces alces* і дзік *Sus scrofa*. Берагі рэк і меліяратыўных каналаў насяляюць норка амерыканская *Mustela vison* і выдра *Lutra lutra*. У пойменных угоддзях сустракаецца янотападобны сабака *Nyctereutes procyonoides*, радзей барсук *Meles meles*. Багатая харчовая база стварае спрыяльныя ўмовы для ваўка *Canis lupus*, зрэдку адзначаецца рысь *Lynx lynx*. У рэках і азёрах шматлікі бабёр рачны *Castor fiber*. Гэтае ўгоддзе з'яўляецца адной з нямногіх ТВП, дзе пастаянна жыве буры мядзведзь *Ursus arctos*. Усё гэта характарызуе тэрыторыю яшчэ і як важны натуральны рэзерват рэдкіх і гаспадарча каштоўных млекакормячых Беларусі.

Стан рэдкіх відаў птушак:

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрыі ТВП
Пардва <i>Lagopus lagopus</i>	гн	+	2005-2010	П		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрыі ТВП
Чапля-бугай <i>Botaurus stellaris</i>	гн	10 с	2005-2010	Д		
Чорны бусел <i>Ciconia nigra</i>	гн	10-15 п	2005-2010	Д	↔	В2
Арлан-белахвост <i>Haliaeetus albicilla</i>	гн	1 п	2005-2010	Д		
Лунь палявы <i>Circus cyaneus</i>	гн	6 п	2001-2008	Э		В2
Малы арлец <i>Aquila pomarina</i>	гн	+	2005-2010	П		
Арол-маркут <i>Aquila chrysaetos</i>	гн	1 п	2005-2010	Д	↔	
Скапа <i>Pandion haliaetus</i>	гн	2 п	2005-2010	Д		
Драч <i>Crex crex</i>	гн	20 с	2005-2010	Д		
Журавель шэры <i>Grus grus</i>	гн	10п	2005-2010	Э		
Дубальт <i>Gallinago media</i>	гн	20-30 с	2005-2010	Э		А1
Кулён сярэдні <i>Numenius phaeopus</i>	гн	5 п	2005-2010	Д		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрыі ТВП
Кулён вялікі <i>Numenius arquata</i>	гн	5 п	2005-2010	Д		
Пугач <i>Bubo bubo</i>	гн	1 п		Д		
Сыч-сіпель <i>Athene noctua</i>	гн	5 п	2005-2010	Д		
Кугакаўка даўгахвостая <i>Strix uralensis</i>	гн	5 п	2005-2010	Э		
Кугакаўка барадатая <i>Strix nebulosa</i>	гн	1 п	2005-2010	П		
Сава балотная <i>Asio flammeus</i>	гн	6 п	2005-2010	Э		
Дзяцел жоўтагаловы <i>Picoides tridactylus</i>	гн	5 п	2005-2010	Э		

Іншыя рэдкія і знаходзячыся пад пагрозай знікнення віды:

Расліны: баранец звычайны *Huperzia selago*, ліннея паўночная *Linnaea borealis*, тайнік яйцападобны *Listera ovata*, асака заливаемая *Carex paupercula*, вярба чарнічная *Salix myrtylloides*, падвей стройны *Eriophorum gracile*. Вярба лапландская *Salix lapponum* і бяроза нізкая *Betula humilis* занесены у Спіс відаў прафілактычнай аховы. Тут таксама адзначаны сон раскрыты *Pulsatilla patens*, які мусіць ахоўвацца згодна Бернскай канвенцыі.

Пагрозы:

Найбольшую пагрозу біялагічнай разнастайнасці ТВП уяўляюць вынікі дзейнасці ваеннага палігона, высечка лесу, гідрамеліярацыя і пажары.

Раней ва ўсходняй частцы тэрыторыі знаходзіўся ваенны палігон. Каб забяспечыць яго існаванне, большая частка лясоў была высечана, населеныя пункты знесены, а людзі, якія там жылі, пераселены. Зараз палігон зачынены, а землі перададзены Міністэрству лясной гаспадаркі.

Гідрамеліяратыўныя работы ў межах патэнцыяльнай ТВП праводзіліся ў 70-я гады мінулага стагоддзя, а ў 90-я гады паміж возерам Балныра і ракой Свіна быў прарыты канал. Гэта прывяло да падзення ўзроўню вады ў возеры, змяншэння стоку па рацэ Дразбітка, што адбілася і на стане возера Дрогава, праз якое яна працякае. Зніжэнне ўзроўню грунтовых вод на нізінным балоце, якое прылягае да ракі, узмацніла працэс яго зарастання, а месцамі прывяло да поўнай змены раслінных фармацый.

Рэкамендацыі па захаванню:

Для захавання гэтага ўнікальнага прыроднага комплексу неабходна стварыць рэспубліканскі ландшафтны заказнік. Неабходна таксама распрацаваць план кіравання з акцэнтам на аднаўленне гідралагічнага рэжыму і рэгуляванне гаспадарчай дзейнасці. Патэнцыяльна ўгоддзе можна выкарыстоўваць для развіцця экалагічнага турызму.

Крыніцы інфармацыі:

Асабістыя паведамленні: Іваноўскі У.В.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Іваноўскі У.В., Максіменкаў М.В., Скуратовіч А.М., Навіцкі Р.В.)

Складальнікі : Іваноўскі У.В.

** Выкарыстанне змешчанай тут неапублікаванай інфармацыі для навуковых публікацый без пісьмовай згоды яе аўтараў забаронена. У выпадку выкарыстання часткі кантэнту або старонкі цалкам на іншых інтэрнет-рэсурсах, абавязковая спасылка на аўтараў і сайт iba.ptushki.org*